

Nem létezik Németországban „Kioszk” Simplicissimus nélkül és előtte álló bármézködő tömeggel. Hasonló kaliberűek a Münchenben megjelenő „Jugend” és a legrosszabb a „Nuda” folyóirat. „Szépség”, amely ex professo a meztelen test szépségeit ábrázolja. Erkölestelen képei miatti vád alá helyeztetvén (nyáron, 1908.), felmentették, az ünnepektől Thoma János és Bartelo Adolf weimari egyetemi tanárok elitélő szakértői véleménye dacára.

Az 1907. és 1908. évek újdonságait képezik az u. n. Aktfényképek. Különböző korú személyek különféle pozíciókban teljesen meztelenül lefényképeztek magukat és ezen levételeknek az lett volna a rendeltetésük, hogy művészeknek, mint „modell” szolgáljanak.

Eleinte maguk a művészek is oly vigyázatlanok voltak és könnyelműen adtak szakvéleményt, hogy ezen képek, mint „modell”-ek használhatók.

Ezen szakvéleménnyel annyira visszaéltek, hogy maguk az illető művészek siettek rámutatni azon alávaló üzleti fogásra, a mellyel ezen cikket áruba bocsátották. Geissmeier müncheni könyvkiadó ellen tartott esküdtészi tárgyaláson (1907. febr.) az Aktfényképekről szakvéleményeket követeltek. Mind a négy felkért művész, kiknek nevük az egész művelt világ előtt ismeretes, megsemmisítő ítéletet mondott az Aktfényképekre. A művészek nevei: Weineiss János György tanár, Busch György tanár, Fugel Gebhard tanár, dr. Kemmer Lajos tanár. Geissmeiernek ennek alapján erkölestelen tárgyak eladása miatt megbüntették. De ezután is mennyire virágzott ezen gyalázatos üzletkedés, kitészik azon beadványból, melyet „A nyilvános erkölestelenség megszüntetésére alapított felekezetenkívüli (insigne) az a gondolat, mivel otthon próbalkoztunk, t. i. belevinni mindenkit, egyeletet és intézetet a szentségimádásba.

Aztán mulattak az emberek, jól tettek; megkivánja a lélek a kellemes mulatságot is. Belejutottunk a bőjtbe. A templomok bőjt hangulatot hirdetnek. Egy különös hirdetést olvastam a kapucinúsoknál. Nagybőjtben minden esütörtökön Oelbergandacht (Olajfákhegyi ájtatosság) van e s t e s k o r. Azt mondják, az emberek még kívül is állanak a templom előtt.

Az én öreg massöröm nincs megelégedve az idővel s nagyon fél a háborútól. Az idő neki hideg (persze nem ismeri a mi hidegünket!) s a szerbekre nagyon haragszik s sajnálja a lakókat, kiknek ily rossz időben örízni kell a hazát.

Soóthy.

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tolla és pénzünkkel az egyházme-gyénk érdekeit szolgáló ezen egyet-len lapunkat.

terconfessionell) férfi egyesület” a királyi rendőrfőkapitánysághoz Münchenben, a belügyminiszteriumhoz, a vallásügyi miniszteriumhoz és a felső-bajorországi kormányhoz beadott. A beadvány egy része következőképen hangzik:

Az üzérkedési sexualizmus legborzasztóbb kinövésai közé tartoznak az u. n. Aktfényképek, melyeket máma mindenki, aki egy alkalmas engedékeny modellel és egy fényképezőgéppel rendelkezik, előállíthat. Münchenben már annyira mentek, hogy ilyen fajtájú fényképeket, melyeket eddig csak bizonyos újságokban művészek számára ajánlottak, most már nyíltan és nyilvánosan könyvkereskedések, optikusok és fodrász tőzsdék kirakataiban kifüggesztik és reggeltől késő estéig csak úgy vonzza a nézőket, a legérettelenebb korúakat is. Kinek alkalmá volt az ilyen meztelen fényképek előtt tett megjegyzéseket hallani, többé kétségbe nem lehet vonni azon pusztító hatást, mit az ily képek szemlélése okoz. Ezen képek — elterjedt és szemtelen, aljas folyóiratok, füzetek, mappák, albumok és könyvek keretében, melyek a meztelen test ábrázolása mellett még a sexuális életet, ennek vad-hajtásait és perverzításait tárgyalják, behatódhatók és veszélyesebbek. Egyes üzletek, melyek az egyesület által gyűjtött anyag között közelebről is meg vannak jelölve, kilátzó raffiniával Homosexualizmus; lesbai szerelem, Sadismus, prostitutio és szabad szerelemről szóló füzeteket, illetve könyveket úgy helyezték el a kirakatokban, hogy ezen füzetek feltűnő címlapjai a leggyalázatosabb Aktfényképekkel vagy hasonló tartalmú mappák- és albumokkal felváltva következzenek. Egy müncheni u. n. műkiadó intézet újlag 10 kis mappát a 1. M. 6—6 Aktfényképpel, közülük Stereoskop Aktképeket is forgalomba hozott.

Ezen olcsó és gyalázatos képeknek „Szép meztelenség” cím alatt és „csak művészek számára” címmel reklámot csinálnak és a kis mappákat sok kirakatban lehet látni. Egy más müncheni műkiadó „Fischer-féle közlésekben” (1907. április) hasonló mappákat a 1. M. ajánl a könyvházalóknak és könyvkereskedéseknek, mint beváló családokat. (Cím: Meztelen szépség.) A rendőrség közegei néhányszor tényleg meg is feleltek kötelességüknek. 1908. évi február 2-án és június 5-én Münchenben történt elmarasztalások. De erre az egész liberális sajtó rájuk zúdult és nevetség tárgyává tette őket. „Münchener Neueste Nachrichten” c. ujság mindannyiszor védte és pártfogásába vette a törvényileg elítélteket. Az üldözött művészet nevében mindig gáncsolták, gúnyolták ezen „erköles szimatolást.”

De eltekintve attól, hogy hirneves és igazi művészek ilyen disznóságokról még ballani sem akarnak, hogy a közérköcsi-

ség megóvása előbb való a művészi érdeknél és az igazi művészet pártolásánál: a művészek legkevésbé alkalmasak arra, hogy szakvéleményt adjanak egy ábrázolás erkölcsi értékéről. A fardhatatlanul küzdő Roeren országgyűlési képviselő január 14-én a képviselőházban tartott beszédjében különös nyomatékkal rámutatott erre és ezt nem mással bizonyította, mint a modern szabad művészet mesterével, Thoma tanárral. Förster is rámutatott arra, hogy maguk a görögök, midőn művészet tekintetében elérték a tetőpontot és dicsőségük zenitjén állottak, az egyes alakokat befődtek, így pl. a Parthenonbeli friezekeket.

Az emberi test képen való ábrázolásától csak egy lépés van a test meztelen mutogatásáig in natura. De eközben egy más intermezzo történt, mely a lefolyt év végével befejezését is nyerte. És ezen jelenet a „Dekadenz” szomorujátékba beleszőve és mintegy egybe növe vele, mely Sexualpedagógiának nevezetik és az uralkodó (Dominante) a nagy lármában, vitában, mely e tárgy, e probléma körül támadt „felvilágosításnak” nevezi magát, felvilágosítása az éretlen fiataliságnak a nemi életre vonatkozólag. A nagy harcol, a pro és contrát két zürichi kiváló személyiség jellemzi, nevezetesen Forel és Förster. Forel a Zürichben levő „Burghölzli” nevű elmegógyintézetnek volt igazgatója, ki saját tapasztalásából a hypnotizmusról eredeti könyvet írt. „A nemi kérdés” c. könyvében a legmesszebbmenő felvilágosítást ajánl és ennek érdekében fel is lép. Milyen szellemű ez az ember, megmutatta Münchenben több mint 2000 ember jelenlétében a nemi kérdést tárgyaló felolvasásában előforduló frivol vicceiben etikai dolgok felől. Tiszteletre méltó férfiak, kik az élet komolyságát már ismerték, bajszatlan diákok, bakfis leánykák, csupa szem, csupa fül voltak, midőn ez az ember az ő nézeteit, véleményeit, elveit tárgyalta, a coelibatust kigunyolta stb. és szavainak frenetikus elismeréssel adóztak. Ez a kath. Münchenben történt. A protestáns Lausanneban nem voltak ennyire felvilágosodva. Midőn a zürichi Psychiater ebben a városban is úttörő előadásait meg akarta tartani, a városi tanács 1908. febr. 19-én hozott határozatával megtiltotta, hogy a kényes kérdést bolygassa. „Gazette de Lausanne” c. ujság, mely e határozatot közölte, nagyon helyeselte e tilalmat. Ugyanezen ujságban Forel erélyesen tiltakozott, mely tiltakozásában legalább az egy mondas igaz lehet: „Ha a hatóság következetes akar lenni, akkor könyvem elárúsítását is be kell tiltania.”

Az erkölcselenség az iskolában.

Apponyi Albert gróf rendelete.

A pornografia mélye mind jobban elhárpódzik az iskolában is. A romlottság szellemét lekiismeretlen kufárok belopják a tanuló ifjúság lelkébe, hol a legrettenetesebb pusztítás támad az erkölcselenség mérge nyomán. A legnagyobb elismerés illeti meg nemcsak a szülők, hanem az ifjúság minden barátja részéről is Apponyi Albert gróf, vallás- és közoktatásügyi minisztert, aki szintén kivieszi részét a pornografia leküzdésére irányuló küzdelemből azzal a nagy körültekintéssel készült rendelettel, amelyet az erkölcsi nevelés dolgában intézett valamennyi tankerületi főigazgatóhoz.

A rendelet abból indul ki, hogy a miniszter szükségét látja annak, hogy az iskola — ott is, a hol az eddig még nem történt volna — a tanuló ifjúság iskolán kívüli viszonyait is figyelemmel kísérje, ellenőrző, nevelői tisztét minden irányban komolyan vegye és a tanulók testi egészségét és erkölcsi épségét veszélyeztető hatások ellen az övé és orvosló intézkedéseket a maga hatáskörében is mindenkor megtegye.

Mert sajnos, de való, hogy a tanuló ifjúság iskolán kívüli viszonyait sok baj mutatkozik és sok a kifogásolni való. Vannak tanulók, kiknél az elhelyezési viszonyok úgy a higiénia, mint a morál szempontjából igazán szánalmasak és ha már nem is kis számban akadnak tanulók, akiknek életnődjá mindent leront, ami jót az iskola eredményezett; ha kétéves hiru mulatóhelyeken keresve szórakozást szervezetüket tönkre teszik, ha ki nem alusszák magukat, vagy házon kívül éjjelezve, dorbézolva egészségüket aláássák; ha van tanuló, aki bűnös szenvedélynek martaléka, — vagy aki korán ébredő nemű ösztönén uralkodni nem tud.

Az iskola a testben és lélekben végbemenő pusztítással szemben érvényesítheti nevelő hatását és jótékony befolyását.

Ezen főleg testnevelési szempontból szükséges ellenőrzés és irányítás első sorban az igazgató és osztályfőnök, utánuk pedig a tanártestület minden tagjának — ideértve az iskolatorvost és tornatanítót is — tiszte és kötelessége. Ők hivatottak fel arra, hogy időnként ellátogassanak szállásadóknál lakó tanítványaik tartózkodási helyeire és tudomást vegyenek a netalán egészség- és testfejlődés ellenes, valamint erkölcsi veszélyt rejtő körülményekről. Épp így szükséges, hogy a tanárok szemmel tartásuk az alsóbbrendű kávéházakat és kocsmákat is abból a szempontból, hogy a tanuló ifjúságot azok látogatásától távol tartsák.

Még fontosabb kötelessége azonban az iskolának, hogy óvó befolyását érvényesítse az erkölcsi fejlődés biztosítása és az erkölcsi tisztaság érdekében is. Az erkölcsi bajoknak megelőzésére és orvoslására együtt kell működnie az igazgatóknak, mint az iskolai feyelem első örének és az egész tanári testületnek, fontos feladatát van hivatva ez irányban teljesíteni a hittanár — valláskülönbség nélkül — aki mint az elméleti és gyakorlati erkölcsstan tanítója kötelességszerűen foglalkozik tanítványaik hitéletével és valláserkölcsi fejlődésével és ebbeli minőségében közelebb férkőzhetik a tanuló lelkületéhez. Mindezeknek a tényezőknek köte-

lességük a szülők vagy gyámok figyelmét is felhívni a fenyegető vagy mutatózó erkölcsi bajokra, hogy a család és az iskola együttműködése az erkölcsi nevelés terén lehetőleg biztosítottassék.

Apponyi Albert gróf ennélfogva felkérte a belügyminisztert, hogy az iskola közeli szomszédságában netalán meglévő gyanús kávéházak, vagy nyilvános házak onnan kitelepíttessenek és hogy lebujkávéházak, kocsmák s más, nem tanulóknak való alkalmi helyek tulajdonosai az illetékes rendőrhatalomtól figyelemztessenek, miszerint tanulóknak látszó fiataloság helyiségekben meg ne tőrjenek, hanem azt kiutasítsák. Valamint felkérte a belügyminisztert arra is, hogy az eme rendelkezés ellen vétők a törvény egész szigorával megbüntessenek.

Kezdeményező lépéseket tesz a közoktatási miniszter abban az irányban is, hogy a szemérmert sértő képeknek, nyomtatványoknak, akár eladás útján, akár más uton az ifjúság kezébe juttatása lehetőleg meggátoltassék és szigorúan megtoroltassék.

Ha Apponyi minisztersége alatt egyebet sem tett volna a tanuló ifjúság jóvoltáért, — pedig sokat, igen sokat tett, — akkor is háznak történelmében örökre halhatatlanná teszi nevét e rendeletével.

Kimutatás

az olaszországi földregén által sújtottak részére a püspöki hivatalhoz küldött adományokról esperesi kerületenként:

Hegyalja. Gyulafehérvár 2462 K. Gyulafehérvári főgimnázium 4510 K. Szászsebes 360 K. Tövis 15 K. Nagyenyed 342 K. együtt 9174 K.

Bányavidék. Verespatak 25 K.

Barcaság és Sepsik-Miklósvar. Sepsiszentgyörgy 37 K. Brassói főgimnázium 83 K. Barót 30 K. Tüskös 9 K. Bükszád 1426 K. Mikóujfalva 17 K. együtt 19526 K.

Szeben-Fogarás. Nagyszeben belváros 10 K. Holzmány 60 K. Fogarás 50 K. Nagyszeben külváros 3415 K. együtt 15415 K.

Alesik-Kászon. Csikszentkirály 2654 K. Csikszentlélek 6 K. Csikmenaság 14 K. Csikszentgyörgy 20 K. Csátország 12 K. Csikszentmárton 1440 K. Csikmindszent 8 K. Kozmás 28 K. Lázárfalva 22 K. együtt 15040 K.

Felcsik. Csiksomlyó 1975 K. Csikszenttamás 5 K. Csikszentdomokos 2125 K. Csikrákos 15 K. Karcfalva 20 K. Csikseső 10 K. Gyimesközéplek 3156 K. együtt 12256 K.

Erzsébetváros. Medgyes 10 K. Sárpatak 12 K. Segesvár 20 K. együtt 42 K.

Gyergyó. Maroshévíz 6 K. Tekerőpatak 21 K. Ditró 40 K. Gyergyócsomafalva 50 K. Borszék 690 K. Gyergyóalfalu 1330 K. Gyergyószentmiklós latin 43 K. Gyergyószentmiklós örmény 30 K. Kilyénfalva 1011 K., együtt 22031 K.

Hunyad. Marosilye 15 K. Petrozsény 100 K. együtt 115 K.

Kézdi-orbai. Kézdiszázpatak 7 K. Bereck 3220 K. Kézdiszentlélek 5167 K. Lemhény 40 K. Ozdola 1507 K. Futásfalva 5 K. Sósmező 4 K. Nyujtód 12 K. Esztelnek 1631 K. Imecsfalva 12 K. Szentkatolna 949 K.

Kézdivásárhely 20 K. Torja 20 K. együtt 24575 K.

Kolozs-doboka. Jegenye 850 K. Kolozsmonostor 12 K. Mőcs 2040 K. Csákgörbő 8 K. Kolozsvár 100 K. Kide 1866 K. Bács 10 K. együtt 17756 K.

Küküllő. Radnóth 1534 K. Kerellőszentpál 2274 K. Buzásbesenyő 1318 K. Abosfalva 5 K. Szőkefalva 2130 K. együtt 7756 K.

Maros. Szászrégen 10 K. Nagyernye 20 K. Deményháza 2044 K. Nyárádköszvényes 2370 K. Nyárádselye 12 K. Jobbágytelke 140 K. Ákosfalva 450 K. Maros-Vásárhely 7170K. Mikháza 3030 K. Székelyhódos 645 K. együtt 21049 K.

Szolnok-Doboka. Dész 12 K. Csicsőkeresztur 7 K. Apanagyfalva 410 K. Beszterce 16 K. Oláhlaposhanya 4755 K. Horgospataka 2260 K. Désakna 486 K. Szamosujvár örm. 2046 K. együtt 13457 K.

Torda-Aranyos. Torda 13 K. Harasztos 2760 K. együtt 4060 K.

Udvarhely. Farkaslaka 5 K. Székelypálfalva 10 K. Nyikómalomfalva 1226 K. Zetelaka 60 K. Parajd 2330 Szovata 19 K. Etéd 10 K. Küküllőkeményfalva 10 K. Székelyszentkirály 20 M. Varságkiszta 10 K. Atyha 20 K. Lővéte 50 K. Kadicfalva 14 K. együtt 26356 K.

H I R E K.

A nagyszebeni oltáregyesület

február 22-iki estélye.

Paratlan és eddig itt el nem ért siker koronázta a nagyszebeni oltáregyesület által február 22-én rendezett műsoros, kedélyes estélyt. A nagyszebeni kath. hívek, dacára nagy számnak és intelligenciájuknak, eddigelé a hamupipőke szerepét játszották. Tudták, hogy léteznek, fel is használták aldozatokészégüket sok mindenféle indifferens célra, de őket egybegyűjteni s kath. cél- és név alatt számuk, társadalmi állásuk teljes súlyával reprezentálni eddig nem sikerült. Nos, és ami eddig nem történt meg, most sikerült a fiatal hercegplébánosnak és anyallelkü anyjának, Hohenthal Clodvig hercegnek ő főméltóságának. A kath. közönség az oltáregyesületi estélyen számának és tekintélyének egész súlyával fellépett s a szász és román népesség tengerében megmutatta, hogy az őt megillető helyet képes elfoglalni.

Ez a siker azonban igen sok fáradtság és munkába került, mert szunnyadozó öntudatot kellett felébreszteni, lelkesíteni, összeütköző érdekeket elsimítani, a nyelv- és nemzetiségi kérdések és nehézségek tömkelege között nagy okossággal és körültekintéssel evezni. És ez sikerült a fővédnöknek hercegnek ő főméltóságának, ki a többi lady patronesszokkal: Gaudernak hadtestparancsnokné, Lohousen és Reichlin-Meldeg báróné tábornagynékné ő Excellenciájukkal élükön, továbbá a hercegplébános vezetésével a helybeli kath. társadalom minden osztályából kiválogatott 16 tagú férfi és nő bizottsággal mindent elkövetett, hogy az estély mind művészi, mind jövedelmi szempontból a leg-sikeresebb legyen.

A „Társaságház” több ezer embert elfogadó

Magyar Ásványvíz Forgalmi és Kiviteli Részv.-Társ. Budapest, V., Báthory-u. 5.
főlerakata GYULAFEHÉRVÁROTT
Kőbányai részvényszerző de főraktára cégnél.

— Állandóan raktáron vannak és árusítatnak azonnali palackcsere mellett: —

Borszéki főkut
Borszéki Kossuth-kut
B-széki Boldizsár-kut
Bodoki Matild
Baross
Borhegyi

Bohóti
Előpataki
F.-Rákosi Mária
Fehérkői
Gloria
Horgász — Hankó

Hebe
Kászon-Jakabfalvi
Kászon-Salutaris
Répáti
Székely-Selters
Stojkai

óriási terme február 21-én izlésesen feldíszítve színes villanyos lámpákkal, téli növényekkel, sátrakkal alig volt képes befogni a megjelent előkelő közönséget, kik között a helybeli kath. intelligencián, generalitás és helyőrségi tisztikaron kívül az összes hivatali főnökök, továbbá dr. Teutsch Frigyes ev. superintendens, dr. Schuller helybeli evang. lelkész, Dörr polgármester, számos szász, román előkelőség családjaikkal megjelentek. A hercegné fővédnököt az elősarnokban mély meghajlással fogadta a bizottság s a terembe léptekor felhangzott a „Polonaise”, majd „Tell Vilmos” nyitánya, melyet a 2-ik ezred zenekara gyönyörűen adott elő. Most előtérbe került egy pár kis ember, egy fiú és leánya, bájos kis táncoskát járt. Ez csak betét volt, a műsorban nem szerepelt. Ezután fiatal leányok, voltak 40—50-en, bájos énekara, Resch R. kántor énekiskolája, énekeltek el „Vineta” c. dalt magyar és „Abendstern” c. dalt német nyelven. Az üde és jól iskolázott hangok, a precizitással előadott dalok dicséretére válnak Resch úrnak és a fiatal karnak. Kociuba Rózsika k. a. polg. isk. tanítónő szavalta el erre Szász Belának „Halottak törvényeske” című hosszabb, tárgyára nézve is megható költeményt, a nála megszokott biztossággal, átérzéssel és erővel.

Most egy bájos kép következett. Nyolc pár kis fiú és leány roko költözten, puderezett hajjal fiatal Zígler Bertha k. a. vezetése mellett a „Lancier”-t. Biztosan és könnyedén jártak a kis emberkék a nehéz táncot, olyan furesén kedves jelenet volt őket forogni látni, kivált egy alig öt éves kis piros arcú fiúskát. Triteán úrnő lépett erre a pódiumra és énekelte Mária Antoniette királynő „C'est mon ami” bájos dalát francia és Liszt F. „Loreley” című mesteri dalát német nyelven. Fenomenális és végtelenül iskolázott hangja ismert a szobeni közönség előtt. Valódi élvezet volt hallani a legmagasabb fokban is oly tiszta és csengő s a 16. és 32. kettős kótat is oly finomul visszaadó, a legnagyobb biztossággal nuancizott éneket. Szünni nem akaró taps jutalmazta előadását. Végül a zenekar a „Dollárhercegnő”-ből egyveleget játszott s ezzel a műsor befejezést nyert.

Most megnyiták a sátrak és megkezdődött a vándorlás körülöttük. A jótékony hölgyek által összeadott hideg felvágottak, pástétomok, sütemények, thea, pezsgő sok fogyasztóra találtak. A „pezsgő sátorban” Königes szárazosné, a „thea sátorban” Ullrich örnagyne, a „virág sátorban” Bód igazgatóné, a „fagyalt és sütemény sátorban” Sümegh erdőfelügyelőné vezetése mellett bájos hölgyek sűrűtek-forogtak s könnyítették a pénztárcák tartalmát. Virágárus leánykák, postás kisasasszonyok képes levelezőlapokkal, kis utonálló fiúskák cukor, narancs stb. édesekkel kínálkoztak uton-útfelel és veszélyeztettek a közbiztonságot, menekülni előlük alig lehetett.

Ilyenformán folyt le a nevezetes estély, melynek egy pár ezer korona tiszta haszna lesz a belvárosi r. k. templom fűthetési berendezésére. De ennél többet ér az erkölcsi siker: a szobeni kath. közönséget tömörítette, hovatartozásának és súlyának öntudatára ébresztette.

amelyek alkalmával Püspök urunk öngyméltósága mondotta a szentmisét a tornacsarnokban fölállított oltár előtt és többször buzdította az ifjúságot az üdvösség ezen napjainak méltó felhasználására. Érdekes dolog most a derék lelkiatyák azon szép sorára visszapillantunk, akik Püspök atyánk főpásztorasága idejében lelkigyakorlatokat vezettek a gyulaféhevári róm. kath. főgimnáziumban; még pedig időrendben a következők: P. Schlick János 1898., P. Lollok József 1899., Ft. Andor György 1900., P. Hörll Gyula 1901., P. Midlinszky József 1902., P. Bíró Ferenc 1903., P. Áronfi Ferenc 1904., P. Halmi Antal 1905., P. Kerling János 1906., P. Jablonkay Gábor 1907., P. Faludi István 1908. és P. Alaker István 1909. A szentgyakorlatokon különben a városi katolikus férfiak közül is időnként többen megjelentek.

— **Nyilatkozat.** Nagyonisztelendő Szerkesztő Ur! Sziveskedjek nagyrabesült lapjába a következő „Nyilatkozat”-ot bevenni: Mult hó első napjaiban lakásom megjelenő egy 3 tagból álló bizottság, felkért „az elszegényedett családok felszegélyezése” javára rendezendő bál védnökségének elfogadására. Noha bálba járni sem időm, nem kedvem, tekintetbe véve az említett nemes célt, elfogadtam a védnökséget, mert szegényeken segíteni, felebaráti szeretetet gyakorolni, szép, nemes erénygyakorlat, elveimnek, intencióimnak legjobban megfelel. Azonban határozottan vallási meggyőződésem ellenére, a nagybőjtben rendezendő akármilyen nemes célzatú bál, multság stb., elveimmel, intencióimmal az sehogy sem fér össze. Azután, hogy a kérdéses bál purim bál legyen, a bizottság nem mondta, nem hallottam, fogalmam nem volt. Szívességét halásan köszönve, maradtam Nagyonisztelendőségnek őszinte híve Csabry Bonifác.

— **Halálozás.** A csiksomlyói róm. kath. tanítóképző tanári testülete szomorúan jelenti, hogy Lakatos Izra nyug. tanítóképző tanár, a csiksomlyói róm. kath. iskolák pénzalapját kezelő püspöki nagybizottmány pénztári ellenőre, a helybeli tanítóképzőknek 1879—1905, évig rendes tanára hosszas szenvedés és a halálköklök szentségének ajtatos felvétele után folyó hó 28-án, életének 59-ik évében elhunyt. Földi maradványait március hó 2-án d. u. 3 órakor temetjük; lelke üdvéért az engesztelő szent miseáldozat folyó hó 3-án d. e. 8 órakor lesz. A lángoló hazaszeretetének, a lankadatlan munkásságának, a puritán becsületességnek tipikus bajnokát gyászoljuk az elhunytján. Nemes szívének megejt, eredeti szellemének fényét egy hatalmas tanítónemzedék lelkébe sugározta, mely ott örökké élni és gyümölcsözni fog. R. I. P. Csiksomlyó, 1909. évi február hó 28.

— **Meghívó.** A gyulaféhevári kath. legényegyesület f. évi március hó 7-én d. u. 5 órakor tartja évi rendes közgyűlését az egyesület helyiségében (Alvinci utca 15.). Tárty: 1. Elnöki beszámoló. 2. Pénztáros jelentése az évi költségvetés megállapítása. 3. Könyvtáros jelentése. 4. Alelnök és választmányi tagok választása. 5. Indítványok. Gyulaféhevár, 1909. február hó 27. Rass Károly, elnök.

— **Szinielőadással egybekötött bál** Gyergyóalfaluban. A gyergyó-alfalvi ifjúsági egyesület, mely nem rég alakult meg, február hó 21-én (vasárnap) sikerült bált rendezett Miklós István plebánus védnöksége alatt. A kath. népkör új színpadján Szigligeti 3 felvonásos népszínművét, a „Csikos”-t adták elő roppant érdeklődés között, mert a terem zsúfoltság volt érdeklődő közönséggel. A szereplők dicséretet érdemelnek buzgó igyekezetükért, melyek nagy népszínmű előadására előkészültek. A sikeres előadásra tánc következett s az ifjúság

jó kedvben mulatott. A mulatságot Gáll Tamás káplán rendezte. A jövedelem 415 korona, a költség 100 korona. A tiszta haszon az egyesület javára megy.

— **A hosszú kemény tél** nagy nyomorba döntötte Alsófehérmegye igen sok községét. Az alsóbb néposztálynak enniválója, tüzfája fogyatékan van s hogy a baj még nagyobb legyen, ezekhez járul a takarmányhiány is, sőt talán ez még a legnagyobb csapás. Az épületek fedeléről leszedett szalmával táplálják a lesóványodott állatokat, s ezek a füstös, kormos szalma élvezésétől egymásután pusztulnak el. Legujabban Poklos községben, egy szegény kis gazdának két darab szarvasmarhája pusztult el ily módon. A hideg éjszaki szél állandóan fúj, s e miatt nincs is remény arra, hogy a 10—12 R. fog hideg alább hagyjon, ami a nyomort még inkább fogja növelni. Az Adria mentén szintén szokatlan hideg időjárás uralkodik. Felcélében, Triesztben, és izsotriai partvidéken, továbbá Fiumében és a dalmát tengermelléken is napok óta fagyos szélvihar dühög. Fiumében az elmúlt két napon 5—6 foknyi hideg volt 0 alatt. A jéghideg hóra még kellemetlenebb teszi a mostoha időjárást. Éjjelenként erősen fagy. Polában a parthoz közlelő tengerrész sekély vize befagyott, amire évtizedek óta nem volt példa. A hajók forgalmában az egész Adria és a Kvarneró mentén nagy késések vannak.

— **Jótékonyág.** Koczinszky Ferencné (szül. Stadion Paula ögrófnő) es. és kir. kapitányné ő méltósága a magyarigeni templomnak, amelyhez öt gyermek- és ifjú éveinek oly szép és nemes emlékei fűzik, a mult 1908. év folyamán 1 missalet, 1 himzett oltárterítőt, egy drága csipkésű albat, egy rochettumot, karácsonykor pedig (eltelkintve sok apróságtól) egy himzett kazulát fehér moire selyemből kegyeskedett ajándékozni. A jó Isten, kinek házáért a most Brassóban lakó grófnő oly sok áldozatot hozott, áldja meg őt gyönyörű, reményteljes családjában!

— **Népszerű előadás.** A gyulaféhevári munkás gimnázium f. hó 7-én d. u. 5 órakor az Európa szálló nagytermében népszerű előadást tart a kurucokról 104 vetített képpel. Előadó Péter János dr. főgimn. tanár. Belépti díj személyenként 20 fillér.

— **Az éhesek.** Amerikában hungrik-oknak, éheseknek esufolják a magyarokat. Mert rajonként özönlenek a szabad rabszolgaság földjére s mert tanulatlanságuk s keves pénzkeresetük miatt minden munkát egy-kettőre elvállalnak. Somsich Imre, aki az amerikai kereseti viszonyokat Amerikában tanulmányozta, érdekes adatokat tár föl erről. Azt a magyar munkást, aki kivándorol, unskilled labourernek nevezi az amerikai ember. Angol szó ez; aminek magyar értelme: nem tanult munkás. Ennek a munkásnak a kezdő fizetése 1 dollár. Sohase kápráztasson el ez az összeg senkit, mert ez a legkisebb pénz Amerikában, ahol minden drága. És mit kell ezért dolgoznia? Vasgyárakban: egészen közönséges munkát kap, taligát tol, szenet hord, fűt, tisztogat 10 órán keresztül. Pár hónap múlva már jártasabb lévén a gyári munkában és miután a munkavezetők az erős és értelmes legényeket jól kiszemelték, kezdődik csak a multság, a pokoli multság! Jön a vas- és acélkészítés- és öntéshez, ahol 10 perccenttel felváltják a munkásokat, hogy meg ne vakuljanak és el ne égjenek a fehéren izzó folyékony érc munkálásánál. Ezt a munkát 2—3 évnél tovább senki sem bírja, de a legtöbb, ha csak teheti, sokkal előbb hagyja a legtöbbet, mivellyel ez nagy népszínmű előadására előkészültek. A sikeres előadásra tánc következett s az ifjúság

I.

— **Személyi hír.** Püspök urunk Budapestről, ahol hivatalos ügyek elintézése végett két napig tartózkodott, szombaton este székvárosába visszaérkezett.

— **Missionáriusaink.** A gyulaféhevári róm. kath. főgimnázium tanuló ifjúsága és tanári kara február hó 28-án meg március hó 1-én és 2-án épületesen végezte szentgyakorlatait,

nem mindenki teheti azt, hogy a neki nem tetsző munkát ott hagyja. Aki előleget kapott, adóssága van Amerikában, vagy nem jó barát-ságban van a „boss”-al, munkafelügyezővel, az nem szabadul meg hamar ettől a retentő munkától. De van még a vas-és acélmunkában más munka, az óriási kalapácsnál, a sínek készítésénél, a gépeknél. Ott tűrhető télen a levegő, könnyűnek látszik az első fél órában a munka, de hamar rájön a szegény atyafi, hogy mire vállalkozott, ha nem vigyáz úgy a munkájára, hogy egész figyelme, szeme, keze mindig ott legyen: vagy elrontja a gépet, a vas- vagy acélrészt, amit a gép készít, vagy elveszti kezét, karját, lábát, sőt életét. Egy pillantás másfelé, egy pillanatnyi fáradtság következménye elég, hogy kidobják a gyárból, vagy nyomorékká legyen. Ehhez jön még a fülsiketítő láрма, a a hőség és rossz, piszkos levegő, különösen nyáron. Ilyen körülmények között kénytelen dolgozni egy mezőgazdasággal foglalkozó ember, ki az amerikai élet gondjaitól agyonsanyargatva, 10—12 órán át szakadatlanul életével játszik! Este haza tántorog fáradtságtól remegő testtel, gyuladt szemmel, száraz torokkal, de annyira itéges, hogy első hónapokban alig bír aludni. Mi marad más hátra, mint szeszrel erőt gyűjteni. Hamar megtalálják a koreszmát. Szép hangzású nevek, mint Rákóczi-, Kossuth-csarda, magyar felirással, magyar koreszmáros, ki mint a pók várja áldozatait. A megáldott aranyhegyek roskadásig való nyomorúsággá törpülnek. S az erős, izmos, egészséges magyarokból így lesznek a lenézett éhesek.

— **A gelencei róm. kath. gazd. ism. isk. növendékei** febr. 23-án este színelőadást rendeztek tanítójuk vezetésével, melynek tiszta jövedelme 42 kor. 70 fill. volt.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* Megjelentek: 1. „*Borremeus*” hitszónoklati folyóirat. Nagyböjti hatalmas füzeté egyszerű anyagot szolgáltat. Két nagyböjti szent beszéd sorozatot közöl: hét szép beszédet a megváltó szenvedés eszközeiről és ereklyéiről, 7 alapos és igen korszerű beszédet a vegyes házasság veszedelmeiről és a családtagok kölcsönös kötelelességeiről. A nagyböjti vasárnapokra megkapó és igen üdvös oktató-beszédek vannak benne a szentmiséről, ügyesen alkalmazva a megfelelő szent szakaszokhoz. Igen jó hasznát veheti minden lelkipásztor, falusi és városi egyaránt, mert szerencsésen eltalálja a népszerűséget. Előfizetési ára egész évre 8 K.

* *Kis Pajtás* (szerkeszti Csöppike Csanika) 26-ik száma ismert kedves tartalmával nagy örömet okoz ismét a gyermekeknek. Az ügyesen összeállított szám sok örömet szerez a kis pajtásoknak. Melegen ajánljuk e képes gyermeklapot. Februártól—június végeig 3 korona. Az új előfizetők az első felévi számokat csekély egy koronáért kapják. Cím: „Kis Pajtás” Budapest, VII., Thököly-út 16. Mutatványszámot iskoláknak nagyobb mennyiségben is készséggel küldenek.

* *Az Egyházi Közlöny* (szerkeszti Gerely József) XXI. évf. 9. száma. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Esterházy-utca 15.

* *Nagyböjti könyvecskék*. A Szent-István-Társulat, a husvétünnepre egész sod ilyen könyvecskét adott ki. Kiadásában megjelentek a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében megrendelhetők a következő ilyen természetű munkák: Szent keresztusi és más ajtatóssági gyakorlatok Jezus Krisztus kinszenvedéséről és haláláról. (Stációs könyv) köve 20

fillér. Gyónási könyvecske katolikus gyermekek számára. Irta Dreher Tivadar, köve 36 fillér. Nagyheti szertartások. Officium Hebdomadae Sanctae. A nagyheti szertartások és egyházi ajtatósságok magyar és latin szöveggel. Különféle kötésekben 3.20, 4.40, 5.20, 7 és 8 korona. A nagyheti szertartások. Irta dr. Valucsek Béla. Tartalmazza az egyházi szertartásoknak és azok jelentőségének magyarázatát Virágvásárnaptól nagyszombatig, és énekeket a föltámadási körmenethez. Ára füzve 12 fillér.

Egy erdélyi pap címere.

(Folytatás és vége.)

Ezek után pedig bármennyire törtem rajta a fejemet, nem tudtam semmi helytálló okát föltedezni annak, hogy miért ne lehetne a N e t e m e r e . . . decretumnak azt a rendelkezését valóra váltani, hogy a katolikus fel, ha a katolikusallat két házasságot, azt sub nullitatis onere, — csakis a saját papja előtt leadott consensus matrimonialis által tehesse.

Azt megengedem, sőt magam is tudom, hogy ennek a rendelkezésnek a végrehajtása kezdetben bizony hajjal fog járni. De kérem: mi teremtette meg ezeket a most felmerülhető bajokat? Nem más, mint az, hogy a Lambruschii instructio kiadódott s annyi ideig fennállott. Ime a protestánsok most, hogy látják, hogy a liberális egyházpolitika, amelyet ex odio Papae kézzel-lábbal támogattak, egyházuk erkölcsi alapjait mossa alá szép lassan, azon való keserűségüket, hogy a papjaik előtt való házasságkötést a z áll a m nem ismeri el — hazafly-sággal keudözik, — de teljes haraggal mordulnak fel a kath. egyház ellen, — amely pedig épen csak azt teszi, amit az állam tesz velük 1895. október elseje óta. A zügelódás jogeime pedig a Lambruschii-Instructio által teremtett kivételes kedvezmény visszavonása és az egyház teljes jogegységének helyreállítása. Ha az 1841. előtti állapot maradt volna meg, ha az akatholikus pap előtt kötött vegyes házasság érvényét az egyház soha el nem ismeri, — nem volna ma okuk a lármarra.

Hát hiszen tegyük fel, hogy sikerül visszaállítani a Lambruschii-Instructiót? Hát mi lesz akkor?

Az lesz akkor, hogy a polgári tisztviselő előtt kötött vegyes házasság lesz érvényes, egyebek közt márcsak azért is, mert ha a prot. Ágendák — az állami copulationak a maguk vallási elvei szerint is érvényes voltát elismerve — a felekez de c o n s e n s u explorando kérdéseket itézni nem fognak: nem lehet rá eset, hogy előttük kánonilag érvényes házasságkötés létesüljön, mert: consensus facit nuptias.

Látni való, hogy ők a s a j á t v a l l á s i elveik szerint sem k o p u l á l n a k t ö b b e 1895. X. 1-e óta; még a saját tisztán protestáns házasságaik is a p o l g á r i t i s z t v i s e l ő t t létesülnek, a tiszteletesek még a saját hiveiket sem esketik többé. Ugyanazért a legnagyobb hipokrizis, ha ők azzal serelemzik agyon a tájékozatlan közvéleményt, hogy az egyház az ő házasságaikat konkubinatusnak helyezi stb. Házasságaikat az egyház annak tekintü, — aminek a hazai törvény.

A saját hiveitől pedig megköveteli, hogy a saját papjaik előtt kössenek s z e n t s é g i házasságot. A tiszteletesekre, mint olyanokra nézve az egyház eleitől fogva azt tartotta: N i h i l m o n e n t i h a b e t a s s i s t e n t i a a c a t h o l i c i m i n i s t r i . Ma is azt tartja s nem hiszem, hogy valaha jobb véleményre térjen. Hazánkban 1841.—1898. IV. 18-ig is

csak azért dissimulált a tiszteletes urak előtt létesült Copulatio érvénye dolgában, mert ők, mint a közhatalom mandatarusai szerepeltek; s mert ebből a szerepből 1895. X. 1-én ki-csöppentek, hát automatic magától meg kellett szünnie még annak a felrendszabály-fele dissimulatio-nak is. De ezt ők szereztek meg maguknak a liberális egyházpolitika támogatása által.

Hanem hát azért persze mégis a kath. egyház az oka az ő vallási züllésüknek stb. Anynyira régi fogások nekik ez a lárma, hogy ennek épen csak olyan naiv ember ülhet fel, s felhethi a N e t e m e r e miatt a katolikus hiveket a tömeges apostáziától, mint Huszár Elemér dr., aki az én irásomat akkoriban anynyira szörnységesnek találta, hogy kéretlen nagylelkűséggel azt is papírra vetette, hogy ő engem i g a z á n nem tud mással m e n t e n i, mint azzal, hogy nem gondoltam meg, mit irtam. Meg szoktam pedig gondolni, még pedig rendesen jól, mert hát a magam igazat meg tudom én magam is védelmezni, mivel hogy prókátornak még most is különb legény vagyok, mint ő huszárnak.

Én egy p a p i s z a k l a p b a n, tehát zártkörű társaságban, hozzáértő, komoly közönség előtt a többi közt azt is irtam, hogyha netalán lesznek kánonilag érvénytelen vegyes házasságok, s ezek egyike-másika a polgári bíróság ítélete által felbomlik, hát ebből annyi előny lesz, — egyes esetekben t. i., — hogy az ilyen viszonyból kikerül kath. fel, esetleg más kath. fellel, tiszta katolikus házasságra léphet. Az ilyen feltevés a f a u t d e m i e u x elvélből indul ki; hangot adott ennek a R e l i g i o b a n maga Hanuy Ferenc dr. is a M i x t a című cikkre vonatkozó reflexiói között. Ez hát semmi más, mint egy valószínűleg elkövetkezendő tenynek szakemberek előtti merlegelése! De lám: Huszár Elemér dr. egyenes felhívást lát benne érvénytelen házasságok kötésére. Sapristi! Hát mióta házasodnak az E g y h á z K ö z l ö n y p a p i olvasói, hogy felhívni lehetne őket kánonilag érvénytelen házasságok kötésére? Meg aztán melyik olvasója az E. K.-nek tenné meg p. o. azt, hogy felállana a szöszekre s onnan hiveit felhívna arra, hogy kössenek csak bátran kánonilag érvénytelen vegyes házasságokat. Hát ilyet leírni már igazán oly nagy foka a meggondoltságának, amire csak olyan magas lóhátról diktáló úr képes, mint Huszár.

Ebből az egy körülményből is láthatja Uraságod, hogy m i é r t nem kezdettem én Huszár Elemér dr.-ral polemia-ba. Aki egy nagyon is komoly megfontoltsággal irt cikkemre futólagos olvasás után nagy hirtelen ilyen alapos megjegyzéseket vet papírra, arról én csak azt tarthatom s nem mást, hogy: meglehet, tanult sokat, de ime tény: nem ért meg semmit!

Minek vitázom hát vele olyan dolgokról, amiket én csak melleleg érintettem, ő azonban a hajuknál fogva azért ráncigál elő, hogy kendőzze vele, hogy a f ö d o l o g h o z hozzászólni nem tud. Mert a földolog az: hogyha netalán visszaállítanak a Lambruschii fele helyzetet s ha a protestánsok a maguk körében erős és következetes akciót kezdenek aziránt, hogy reverzálist soha sem adnak, hanem beírják a kánonilag érvényesnek jelzett polgári kötés-sel, s a mi kezünkől kisiklanak az összes vegyes házasságok, mit csinálunk akkor, mikép állítjuk meg ezt a bajt. Mert arra építeni, hogy ők n e m f o g a k így tenni, talán mégsem egészen lehet.

Erre hát ő nem reflektált, pedig ez a leg-lényegesebb része a dolognak. Ehelyett neki-

megy Kovács Miklósnak és megbélyegzi őt. Ime: kimutattam, hogy Kovács nemcsak jóhiszeműleg, de teljesen indokoltan járt el, amit langesz utódja is helyesnek ítelt s továbbra is fenn akart tartani s amire ime, a dolgok fordultán, X. Pius pápa is visszaért. Amiből Uraságod is láthatja, hogy bizony az én lábaim alól itt sem siklott ki a talaj s hogy Huszár uramnak a bigamiákra vonatkozólag adott szavazata nem perdöntő volt ebben a perben.

Végül még csak egyet. Tudvalevő dolog, hogy a tridentin zsinaton hosszú és beható vita folyt arról: elfogadjá-e a zsinat a T a m e t s i dekretumban később tényleg statuált formáját az érvényes házasság kötésnek, vagy meghagyja-e a régi állapotot. Az érvek pro et contra ott megütözköztek; a tridentin forma törvényé lett, a keresztény morál szempontjából tehát csak a tridentin formában érvényesen megkötött házasság számított ott, a hol a tridentin jog kihirdetett. Ilyen hely volt Erdély is addig, amíg a Lambroschini Instructio tényleg kiterjesztése által a tridentin formát a vegyes párokra nézve fel nem függesztették. Mint minden formai érvényességi jogszabály, a tridentin forma kötelező volta is magával hozza, hogy a forma hiánya érvénytelenítő hatással bír az ügyletre — itt a házasságra. Ebből a tényből a dolog természete szerint előnyök is származnak, — károk is.

Kár, mindenesetre nagy erkölcsi kár a katolikus félre nézve az, ha ilyen érvénytelen házasságban él; de ennek a kárnak nem az egyház törvénye az okozója, hanem az egyesek rosszakarata, — esetleg bizony a keserves kényszer is — amely a törvény ellenére való cselekvésre készteti őket.

De van előnye is; és ez az, hogyha az a házasság, vagyis inkább állapot, amelybe így beleolvalták magukat vagy belehajtoltatták, a katolikus félre nézve lehetetlenné válik, — szabadulhat tőle és esetleg más kath. féllel kánonilag is érvényes olyan házasságot köthet, amelyben nemcsak földi életke, hanem lelke üdvösségét is elérheti.

Hogy pedig ezt a körülményt annak, aki hivatása szerint egy törvény esetleges kihatását mérlegelni illetékes is, köteles is, számításba venni nem lehet, nem, azt igazán nem tudom belátni.

Avagy erkölcselenséget, bigamiát hirdetett szent Pál apostol, amikor kimondta: *Quod si in fidelis discedit, discedat.* (I. Cor. 7., 15.)

Hát tessék a kath. erkölcselenség a házasságra vonatkozó követelményeihez hozzámérni azt a felfogását a házasság életnek és minden ezzel összefüggő morális viszonyoknak, ahogy ez az akatholikus felekezetek közt járja: és akinek van valamelyes tapasztalata az életből és fogalma arról a sok szenvedésről, kárról, testi gyöttelemről és lelki megaláztatásról, szegénységről stb. stb., amelyet száz és ezer katolikus házasság szenvedett és szenved az akatholikus fél perfidiája okából: az éppen nem fogja túlzottnak találni, ha szinte azt kívánók: bárha az a privilegium Paulianum — ad omnia mixta connubia — kiterjedne. Hiszen ők úgy is bőven élnek vele. Discedálnak most már a törvényszékek által iparszerűleg hozott bontó ítéletek révén, amikor nekik tetszik s a vesztés fel mindig a katolikus fel marad.

A polgári házasság behozatala óta még fokozottabb mértékben beáll majd ennek a helyzetnek a fonáksága.

Máris sokan vannak s egyre többen lesznek a műveltek közt, akik beérik a pusztá polgári kötéllel. Elő fog állani az a helyzet,

hogy az ilyen állapotban élők házaseleete tartatatlanná lesz. In sede confessionali et extra sokszor kell majd tanácsot adni az ilyeneknek. Hát most már mi lesz a jobb tanács: az-e, hogy maradjanak meg a nekik türethetlenné lett polgári állapotban, sőt quo ad vinculum azt még egyháziilag konvalidáltassák is, — vagy az: váljanak el in foro civili, ha van kilátásuk, hogy egy újabb, egyháziilag is érvényesen kötendő házasság által földi életük békéjét és lelkük üdvösségét is jobban biztosíthatják. S ha valaki már most azt tartja, hogy az állami törvény által teremtett ezen helyzetnek ezt az előnyt ki lehet használni: érvénytelen házasságok kötésére való egyesek felhívás ez?

Volna igenis módja annak, hogy ilyen esetek egyáltalában elő ne fordulhassanak s ez a mód az volna, ha a pápa az egész vonalon visszaállítaná a tridentin zsinat előtti állapotot s eltörölné a T a m e t s i formát. Akkor minden polgáriilag kötött házasság eo ipso egyháziilag is érvényes volna stb., nem kellene Huszár Elemér dr.-nak hiveinket a N e t e m e r e . . . veszedelmeitől felteni stb.

Jó volna talán őt Rómába küldeni — Lovinovic No. 2. gyanánt — hátha sikerül neki X. Pius pápa ő Szentéjét kapacitálni, hogy a N e t e m e r e t vonja vissza. Írásából meg lehet itélni, hogy meg van benne minden kvalifikáció erre a kényes misszióra.

Talán sikerül neki valami olyan expedienst kitalálni és elfogadtatni, ami őt magát nyugtatná meg első sorban. Már pedig ez a fődolog.

Láthatja uram, hogy a Kovács Miklós dolga a Huszár Elemér dr. süjtő kritikája után is jól áll, mert ő anno 1841. is abban az akolban volt, amelyben ma X. Pius pápa áll. Volt ő neki magához való esze is, kath. hírhűsége is. Hogy mennyire meg volt neki a magához való esze: azt éppen Huszár Elemér dr. írásai bizonyítják perdöntőleg. A jó öreg székelynek t. i. az volt az egyik sarkalatos tétele: Multi sunt Doctores, pauci autem docti.

— rst. —

C S A R N O K.

Oláhláposbányai róm kath. egyházközség története.

(Folytatás.)

III. Ájtatos alapítványok.

A benső vallásos meggyőződés, Isten végtelen irgalmában és jóságában való hit, legszebb megnyilvánulása és kétségtelen bizonyítéka, ha valaki az Urban elhunyt kedves halottjairól, az örök áldozat bemutatása által gondoskodik.

Oláhláposbánya hivei, jóllehet nagyobb részt szegény munkás-bányászok, kiknek többjük alig van, mint a mennyi életük fenntartásához okvetlenül szükséges, mégis soraikból is szép számmal vannak olyanok, kik vallásos buzgóságukat e tekintetben is bebizonyították, összegyűjtve megtakarított fillériüket, örök alapul letették elhunytjaik emlékezetére.

Minden szóval ékezebben beszél, a következő kimutatás:

1. Az Ilosvay-féle misealapítvány. Keletkezett 1832-ik évben május 28-án, mi tekintetben a halottak anyakönyve: Libro I. pag 46. következő megjegyzés áll: „Veronica Ilosvay in Capillis const. 69. annor. rom. cath. sacramentis provisá, mortua est die 28-a maii in Oláhláposbánya et die 30-a maii sepulta est. Haec testamentum condidit tale: ut posthuma substantia 200 fl. elocetur, et pro annuo inte-

rusurio celebretur sacra pro Franciska Pelargus et marito ejusdem Antonio Pelargus. Josepho Ilosvay et Maria Kampin (utpote patre et matre testatrici) Anna et Franciska Ilosvay. Caetera autem Missae sacrificia pro viribus legati capitalis adplicantur pro refrigerio testatrici.

Az 1836. évi dekrét. vsit. szerint ab 200 ft. még meg volt, kölcsön adatott oláhláposi Eib-Jánosnak és Pintye Páska Jánosnak.

2. Ö z v D e b r e c z e n i J á n o s n é szül. Kocsis Katalin-féle alapítvány, 1872-ben. Az alapító házát és felkeltetéseit unokája Debreczeni Katalinnak hagyja és férjének Krupina Jánosnak, oly feltétel alatt, hogy ők 46 ft. és 34 krt a róm. kath. lelkész kezébe, mint alapítványt tegyenek le, mely alapítványból két olvasott szentmise mondandó: február 6-án Debreczeni Jánosért, november 12-én Kocsis Katalinért. 984—1872. sz. a megerősített. 1885-ben püspöki engedély folytán államadóssági kötvényben fektetett, ezért, vagy más okból nem tudom már 50 ft tőke szerepel.

3. M u i c s I s t v á n - f é l e a l a p í t v á n y. Sneff József lelkész idejéből. 1882. nov. 10. Harmac azaz 30 frtot tesz le azon szomorú alkalomból, hogy édes anyját és kisfiát az isteni Gondviselés az elők sorából kiszította, még pedig 20 frtot misealapul, hogy ennek évi kamataiért két olvasott szentmise, az egyik március 8-án édes anyjáért (Roziua), a másik december 31-én fiáért Ferencért — mondassék. Tíz azaz 10 frtot, oly célból tesz le, hogy a horgospataki temetőben lévő családi sírkert és kereszt jó karban tartassék. 3101—1882. sz. a megerősítve.

Mivel a december 31-ére tett alapítványi mise akadályozott nap, mert ekkor I. p. p. jelezetik, én az előtte való nap végzem el.

4. M i r t h M á r i a - f é l e a l a p í t v á n y. Szekeres János lelkész idejéből. Alapítatott 1896. apr. 8-án.

Az alapító oly szándékkal teszi le, hogy a míg él „előért”, holta után, mint „meghaltért” öerette misézzenek. Evégből egy csendes szent mise alapjaké 20 frtot tesz le. 1291—1896. p. sz. alatt megerősítve. Hagyományozó meghalt 1904. febr. 14-én.

5. Ö z v. L i k k e r J ó z s e f n é, szül. Treitli Victória alap. 1883-ik évi december hó 10-én tétellett le ezen alap 90 forintról szülő kötelezvényben oly célból, hogy ennek kamatai fejében két ünnepélyes „Requiemet” Liberával, egyiket július hó 14-én ferjeért, a másikat saját elhalálózása évfordulóján, mely utóbbit, elhunytja után az alapító levél végén bejegyezni kér, pontosan, lelkiismeretes végzettenek. 3757—1883 szám alatt megerősítve.

Treitli Victoria alapítványozó nő meghalt 1884. április 26-án.

6. S c h ä f f e r P á l a l a p. Alapító 25 forintot halálból tesz le az isteni Gondviselés iránt, ki életét — a boldogságos Szűz Mária eszedezésére — válságos esetek közepette fenntartotta. Szülőföldétől távol, mint szegény erdővéd arra törekszik, hogy a jó Isten oltalmát továbbra is megérdemelje. A nagyméltóságú Püspök Ur által meghatározandó szentmise életében az ő szándékára, halála után lelki-üdvéért végeztessek.

Ezen ájtatos alapítvány 2832/1895. magaszám alatt oly formán erősítették meg, hogy évente annyi olvasott szent mise mondassék, ahány ezüst korona (50 kr.) kamatot jövedelmez a tőke, a koronának kerek érteken túl netán fennmaradó fillérek az alapítványi tőke gyarapítására fordítandók. 1908-ban kettő szent mise mondatott.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői üzenetek.

Katolikus. Gyulafehérvár. Névtelenül beküldött cikket nem közölhetünk, mert nem tudjuk, hogy kiért kell felelősséget vállalnunk. A cikkben jelzett azon körülményt, hogy a hóti szent időben rendezendő zsidó purimi táncmulatság védői és rendezői között római katolikus vallású férfiak is vannak, határozottan elítéljük, mert egyházunk parancsa ellen vétettek. Hogy pedig a görög papság szintén zsidó purimi táncmulatságot rendez nagybőjtben, az az ő privát dolga és izlése, a mellyel mi nem foglalkozunk.

Szabó M. Gelence. Február 14-iki eseményt nem hozhatunk a márc. 4-iki számban. A másikat leközlöttük.

B. B. Lajosfalva. A március 4-iki számban hogyan lehet a közönséget arra hívni fel, hogy február 28-ig jelentkezzék a zárandokutrá? Ha ezt a talányt megfejti, akkor az egész szerkesztőség részt fog venni a színek igérkező utazásban.

B. Gy. Brassó. Egyik márciusi számban közölni fogjuk.

K. I. Csiksomlyó, P. F. Sinfalva. A kiadóhivatal rendszeresen küldi a hiba bizonyosan a postán van.

Munkatársainkat tisztelettel kérjük, szíveskedjenek csak a papír egyik oldalára írni, mert különben a nyomdának igen nagy nehézségeket okoznak.

A pénztári hivatal üzenetei:

K. M. Székelyvércé. A küldött 8 korona összeggel előfizetése 1909. év végéig van kiegyenlítve; tehát hátraléka nincs.

P. K. B. Körösbánya. A 6 korona tagsági díj összegét köszönettel itt nyugtázzuk; a múlt évben is ezen az uton lett elismerve.

T. L. Kerecsentpál. A küldött 6 korona tagsági díj összegét átvetéletet köszönettel itt nyugtázzuk.

S. G. Gelence. Folyó év 1-ső félévre küldött 4 korona összeget köszönettel vettük; a multak hibái legyenek feledve, jövőre igyekszünk a kellemetlenségeket kikérülni s azért kérjük, hogy továbbra is előfizetők maradjon.

K. H. Csikszentmiklós. Mint rendes tagnak most már nincs semmi hátraléka. Ez év végéig rendben van. Öszinte üdvözlét.

L. F. H. Erzsébetváros. Mult év II-dik felére hátraléka 4 korona s a folyó évre pedig mint rendes tag 6 koronát fizet. Beküldendő tehát 10 korona.

Pályázat.

A **csikszentdomokosi** róm. kath. kántori állásra pályázatot hirdetnek.

Járandóságai: 1) 800 korona készpénz utólagos felévi részletekben a kepelalpból. 2) 110 terü lágú tizifia és 40 gyalog napszám. 3) Stóla körülbelül 400 korona, egyharmadrész azonban a segéd-kántort illeti. 4) Misesalapítványi kamatból 9 kor. 40 fil. 5) Ötven koronás regálé kötvény kamata. 6) Tizenhárom hold és 415-öl területű szántó és kaszáló birtok. 7) Természetben kényelmes lakás, mely áll 2 szoba, konyha, kamra, pince és sütőházból; továbbá a szükséges gazdasági épületekből.

Kötelessége az összes kántori teendőket végezni és a hitoktatót — akadályoztatása esetén — helyettesíteni.

Pályázati határidő március hó 21-ike. Csak okleveles kántorok kérése vétetik figyelembe.

Pályázók kéretnek, hogy az ének és orgona próba március 21-én délelőtt 10 órakor szíveskedjenek megjelenni.

Csikszentdomokos, 1909. március 1.

Lukács Vilmos,
róm. kath. lelkész.

Csikszereda város róm. kath. egyházi tanácsa a megüresedett róm. kath. kántori állásra pályázatot hirdet. A kántor évi jövedelme: 1. 1000 kor. (ezer) havi

utólagos részletekben a városi adópénztárból; 2. egyebekből 384 kor. 12 fill.; 3. természetbeni lakás gazdasági épületek, kert és egy kaszáló. Kötelessége: az összes kántori funkciók pontos végzése. Kellően felszerelt folyamodványok f. évi március 30-ig a csikszeredai róm. kath. plebániái hivatalhoz adandók be. Próba: április 4-én d. u. 3 órakor, melyre a személyes megjelenés föltétlenül megkívántatik. A választás április hó 13-án tartatik meg.

Csikszereda, 1909. febr. 22.

Id. Dávid Ignác
főgondnok.

Szigethy Gyula
lelkész e. t. elnök.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)
egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott **reverendák és címádák, papi civil öltönyök** előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egyházi ruhák:** casulák, plurálék, velumok, baldachinok, mimisztráns ruhák, zászlók, lohogók, karingok, álbák, kehelyruháik stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabászat, mint ár és minőség** tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól közöszöltetnek.

! **Költségvetés, árjegyzék ingyen.** !
— Személyesen is megjelenek —

SIMON LÁSZLÓ

orgona és harmonium készítő
KOLOZSVÁRT, JÓKAI-UTCA 5. SZ.

Elvállalok bármily kivitelű új orgona készítést, átalakítást, kibővítést és hangolást, valamint iskolai harmonium készítést.

Továbbá oltár és szöszek fölé koronákat jótállás mellett szilárd anyagból és a kitzőtt időre pontosan elkészítve.

Szíves pártfogását kéri

mely tisztelettel **Simon László**
orgona készítő.

Alapított 1840-ben.
1890-ben állami ezüstéremmel kitüntetve. : :

Hönig Frigyes

cs. és kir. szabadalmazott
haranggyár, ARAD,
Rákóczy-utca 11—28.

Ajánlja a hangoknak elő-
revaló meghatározásával

saját találmányú cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel igen tetemes súly és ármegtakarítás éretik el, p. u. egy ilyen szabadalmazott 260 klg. súlyu harang hangja egy más regibb szerkezetű 460 klg. harang hangjával egyenlő.

A legújabb ingó rendszerű forgatható vasharang felszerelést, melyek, a tornyot nem rázkódtatják, járaskor oly könnyű, hogy egy gyermek is több harangot húzhat egyszerre.

Regi harangoknak ilyen forgatható könnyen húzható vasszerelésre való átalakítását. — repedő harangoknak újraváló öntését vagy csekély felülízetes mellett való becserezését.

Tűzmentes és szilárd vasharang-állványokat.

Több évi szavatolás. Kedvező fizetési feltételek.

Képes árlapot és költségvetést díjmentesen küld.

Kitüntetve az 1907. évi Pécsi országos kiállítás alkalmával

: : az Országos Iparegyesületi nagy ezüstéremmel. : :

Alapított: 1873. Telefonszám: 424.

KRISZTIAN JÓZSEF ÉS FIA

mézeskalácsos és viaszgyertyaöntő, méz-, viasz- és fákllya raktára a pécsi Székesegyház viasz-
gyertya szállítói, PÉCSETT.

Főüzlet: Fióküzlet:

SZIGETIORSZÁG-ÚT 3. SZ. JÓKAI-TÉR 9. SZ.

Ajánlják a főtisztelendő papságnak füstmentes, szagmentes és nem cseppegő **valódi méhviaszgyertyáit.**

DOBROWSZKY KÁROLY

kályhakészítő, cserépkályha raktára

GYULAFEHÉRVÁRT.

Raktár: Nagyszebenben Jickeli F. Károlynál. Állandó nagy raktár.

Tűzmentes, divatos stílusban készítek cserépkályhákat, szabadalmazott

Patent Fűtő Multiplikátor gyors melegedés

a legszebb színekben, u. m. barna, zöld, elefántesont, fehér, samoa, drapp, borsószöld, almazöld, víz zöld, égbék, világosbarna, gesztenyebarna, majolika stb. Fűdőkád burkolatok, Fayenc porcellán lemezekből, porcellán takaréktűzhely fehér és kék színben. Regi kályhák javítását és átrakását elvállalom 2—3 évi jótállás mellett.

Pontos kiszolgálás, jutányos árak!

Kiváló tisztelettel

Dobrowszky Károly.

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvár

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságu és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkési hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣ **Állandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
* * * * * irodalmi heti közlöny. * * * * *

— Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
tulajdonában. —

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hirlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági
* * * * * hetilap. * * * * *

— Saját tulajdonában. —

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

— Megjelenik füzet alakban havonként egy-
szer két nyomtatott iv terjedelemben.

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Irta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastag füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet eirása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitgazságok hirdetése. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérmálás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi bíráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozárok, **ad personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzetesintézetek sekrestyeigazgatói számára.

Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lembergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szporini János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Irta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkési hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkési címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.